

ΦΟΥΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Βασικός εκπρόσωπος: Filippo Marinetti

- Ο Φουτουρισμός, ένα από τα πρώτα και πιο αξιωμακρινόμενα καλλιτεχνικά κινήματα της avant garde του 20^{ου} αιώνα, συνδέθηκε, ίσως όσο κανένα άλλο στην ιταλική χερσόνησο, με την έννοια της νεωτερικότητας και συνετέλεσε, τα μέγιστα, στη διαμόρφωση της ιδεολογικής ταυτότητας του φασιστικού κινήματος.

- Η καινοτομία του Φουτουρισμού έγκειται στο γεγονός πως, ενώ άλλα κινήματα μέσω των μύθων που κατασκεύαζαν προσπαθούσαν εντέχνως να κρατήσουν αποστάσεις από τον πραγματισμό και τις υλικές δυνάμεις του σύγχρονου κόσμου, οι φουτουριστές αποπειράθηκαν να ενσωματώσουν τις νέες αυτές δυνάμεις στην κοσμοθεωρία τους.

- Ο Φουτουρισμός προσπάθησε να ανοίξει δίαυλους επικοινωνίας μεταξύ δύο νέων εννοιών, του ιταλισμού και της νεωτερικότητας.

- Ο Marinetti ήταν από τους πρώτους στην ιταλική χερσόνησο που αντιλήφθηκε τις ριζικές αλλαγές στη νοοτροπία των ανθρώπων ως απόρροια των τεχνολογικών καινοτομιών της περιόδου. Η πεποίθησή του, πως η τέχνη μπορεί να εκφράσει βία, σκληρότητα και ανισότητα, η περιφρόνηση που έτρεφε για κάθε είδος πολιτιστικής κληρονομιάς και οι απόψεις του για τον πόλεμο και την καταστροφή, ως ικανοποιητικές αισθητικές εμπειρίες, οφείλονταν στον Νίτσε και στους αναρχικούς του 19^{ου} αιώνα.

- Ο Φουτουρισμός, ειδικά μετά το 1918, αντανακλούσε τον τρόπο με τον οποίο πολλά άτομα, τα οποία πολέμησαν στον Μεγάλο Πόλεμο, εισήγαγαν την έννοια του πολέμου στην καθημερινότητά τους, δέχτηκαν και εξύμνησαν τη βίαιη πάλη ως αυτοσκοπό. Πολεμικές αξίες, όπως της πειθαρχίας, μετουσιώθηκαν σε τρόπο ζωής. Η αντίληψη του ηγέτη των φουτουριστών για τον πόλεμο ως γιορτή συμβάδιζε με την προσδοκία της νεολαίας για την κυριαρχία του ασυνήθιστου, μακριά από τις παρωχημένες αστικές συμβατικότητες. Ο Φουτουρισμός εκμεταλλεύτηκε στο έπακρο την επιθυμία της νεολαίας να θεσμοθετήσει τις νέες αξίες που προέκυπταν την επαύριο του πολέμου.

- Οι Φουτουριστές σε συνεργασία με τους arditi ήταν αυτοί που μετέφεραν τις στρατιωτικές μεθόδους του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στο εσωτερικό μέτωπο, σε μια ιδιότυπη μορφή εμφυλίου πολέμου, η οποία θα ξεκινήσει από την «Κόκκινη Διετία». Μαζί με τους εθνικιστές, οι φουτουριστές, από τα χρόνια των πολιτικών αγώνων για τη συμμετοχή της χώρας στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, είχαν εφεύρει έναν

νέο παράγοντα πολιτικής κυριαρχίας, την επικράτηση στον δρόμο. Η βία συνιστούσε τη μόνη «καθαρή» λύση για την κυριαρχία στον πολιτικό αγώνα. Στους φουτουριστές, η χρήση βίας παρουσιάζεται με την ελιτίστικη μορφή της, ίσως περισσότερο και από τους εθνικιστές, αλλά, παράλληλα, παίρνει μια ακόμη πιο δυναμική χροιά, λόγω του μικρού αριθμού των μελών τους.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΝΗ AVANT GARDE

Βασικοί εκπρόσωποι: Giovanni Papini, Giuseppe Prezzolini.

- Σύμφωνα με τον Giuseppe Prezzolini, ο πόλεμος και η βία πρέπει να αντιμετωπιστούν με αναγεννητικούς όρους, ως αναγκαίοι ηθικοί επιμορφωτές, ιδιαίτερα για αυτούς που επιθυμούν να έλθουν σε επαφή με τα βαθύτερα ένστικτα και συναισθήματά τους. Η βία αποκτά μια ηθική χροιά, ενώ η ρητορική της αναγέννησης συνδέεται με το κάλεσμα για ανδροπρέπεια η οποία συνεπάγεται τη βία και τον πόλεμο.

- Στην πολιτική σκέψη των διανοητών της φλωρεντινής avant garde το στοιχείο του μυστικισμού είχε κυρίαρχη θέση. Ο Prezzolini θεωρούσε πως η πολιτική ήταν αναγκαία για να αντιληφθεί κάποιος τα ιδανικά του μυστικισμού. Η σύζευξη ανθρωπισμού και εθνικισμού θα έδινε στην Ιταλία μια σύγχρονη πολιτική κουλτούρα για να προέλθει η σύγχρονη δημοκρατία διανθισμένη με το στοιχείο του μυστικισμού. Ο εκσυγχρονισμός του κράτους και του έθνους θα προερχόταν από έναν ιδιότυπο συγκερασμό του ανθρωπισμού με τον εθνικισμό, του πατριωτισμού με τον διεθνισμό.

- Η ρητορική της βίας στους φλωρεντινούς διανοητές συμβάδιζε με την υπεράσπιση των αρχέγονων χαρακτηριστικών της ζωής, της λεγόμενης «πρώτης φύσης», δηλαδή του πρωτογονισμού, του παραβατισμού, του παράλογου, του ιδιοφυούς, της τέχνης, των ονείρων, των παιδιών, σε αντίθεση με τη «δεύτερη φύση» δηλαδή την αστική αρχή, τους ακαδημαϊκούς, τους κληρικούς, τους επιχειρηματίες, τους ενήλικες, τη φιλοσοφία και τη λογική σκέψη.

- Κατά τη διάρκεια του κινήματος του παρεμβατισμού για τη συμμετοχή της χώρας στον Ευρωπαϊκό Πόλεμο, οι φλωρεντινοί διανοητές επικεντρώθηκαν στον «μύθο του Μεγάλου Πολέμου». Σύμφωνα με αυτόν, ο πόλεμος επρόκειτο να αποτελέσει τον κινητήριο μοχλό για την εθνική και πνευματική αναγέννηση της χώρας. Μέσω της πολεμικής διαδικασίας η δεύτερη Ιταλία θα θέσει στο χρονοντούλαπο της ιστορίας την πρώτη και θα εκπληρώσει το κενό της νεωτερικότητας. Όμως, ο πόλεμος δεν αποτελούσε για τους φλωρεντινούς διανοητές

μόνο μια εγκεφαλική διαδικασία. Στόχευε, επίσης, και στην εξάλειψη κάθε ίχνους μικρότητας, φυγοπονίας, διαφθοράς και δειλίας, ενώ το αίμα που θα χυνόταν στον πόλεμο θα είχε μια εξαγνιστική λειτουργία.

- Ο Prezzolini θεωρούσε τον πόλεμο ως μέρος της διαδικασίας για την ηθική αναγέννηση ενός λαού. Συνιστούσε ένα δυναμικό ιστορικό φαινόμενο, το οποίο οδηγούσε τα άτομα να πράττουν πράγματα, τα οποία θεωρούσαν πάνω από τις δυνατότητές τους και να δρουν για ένα κοινό στόχο, ενώνοντας το σώμα με το μυαλό, την πράξη με την σκέψη, τα άτομα και τις κοινωνικές τάξεις. Προκαλείται από το αίσθημα της αδικίας στα ανελεύθερα έθνη, στους καταπιεσμένους εργάτες, τους ανικανοποίητους επιχειρηματίες και τις αδαείς μάζες. Σε μια ευρύτερη οπτική, ο πόλεμος ήταν μέρος του ανταγωνισμού μεταξύ εθνών και πολιτισμών, στον οποίο επικρατούσε ο ισχυρότερος.

- Οι ηγήτορες της φλωρεντινής *avant garde* και οι συνεργάτες τους στα περιοδικά *Leonardo* και *La Voce* θεωρούσαν τους εαυτούς τους ως την αναδυόμενη γενιά, η οποία ήταν έτοιμη να αναλάβει την πολιτιστική και πνευματική πρωτοβουλία από μια παρηκμασμένη γενιά, η οποία βρισκόταν στην εξουσία, και να εκπληρώσουν τα οράματα του *Risorgimento*, τα οποία είχαν ατονήσει την περίοδο μετά την ανεξαρτησία. Σκοπός τους η δημιουργία μιας χώρας «δραστήριας», βασισμένης σε ένα μεγάλο μέρος στην πειθαρχία του πολέμου.

- Η έννοια της πειθαρχίας προσεγγίζεται από τον Prezzolini με ένα σύνθετο πνεύμα, προκειμένου να λειτουργήσει ως γέφυρα μεταξύ της ατομικότητας και της συλλογικότητας. Πειθαρχία για τον Ιταλό διανοητή θεωρείτο η «ανανέωση», η οποία ήταν ταυτόχρονα προσωπική, κοινωνική, πνευματική και στρατιωτική. Ο κύριος τρόπος εμπέδωσης της πειθαρχίας ήταν η εκπαίδευση. Η εκπαίδευση με στόχο την πειθαρχία αποτελεί τη λύση για όλα τα προβλήματα που αντιμετώπιζε ο σύγχρονος άνθρωπος, όχι όμως με τη μορφή της ακαδημαϊκής μόρφωσης αλλά με αυτή του πολέμου, ο οποίος συνιστά τον αληθινό «επιμορφωτή» του ιταλικού λαού προς σε αυτήν την κατεύθυνση.